

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

Keski-Suomen hyvinvointialueen asiantuntijalausunto eduskunnan hallintovaliokunnalle 3.6.2026

Asia: / Lausuntopyyntö
HE 56/2026 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain ja saariston kehityksen edistämisestä annetun lain muuttamisesta

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää hyvinvointialueiden rahoitusjärjestelmän kehittämistä lähtökohtaisesti tarpeellisena erityisesti tietopohjan laadun, ajantasaisuuden ja laskentaperusteiden oikeellisuuden näkökulmasta. Rahoitusmallin tulee perustua mahdollisimman tarkkaan, läpinäkyvään ja vertailukelpoiseen tietoon alueiden todellisesta palvelutarpeesta ja kustannusrakenteesta. Esitykseen sisältyy joitakin kannatettavia tarkennuksia, mutta kokonaisuutena hallituksen esitys sisältää useita muutoksia, jotka heikentävät hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä tilanteessa, jossa alueet toteuttavat jo nyt merkittäviä talouden sopeuttamistoimia.

Palvelutarpeen kasvun huomioon ottamista koskevat säästötoimenpiteet

Keski-Suomen hyvinvointialue suhtautuu erityisen kriittisesti esitykseen, jonka mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarpeen kasvusta huomioitaisiin vuodesta 2027 alkaen vain 60 prosenttia nykyisen 80 prosentin sijaan. Kyse ei ole pelkästään teknisestä muutoksesta, vaan merkittävästä rahoituksen heikennyksestä, jolla tavoitellaan valtiontaloudellisia säästöjä hyvinvointialueiden kustannuksella. Muutos vähentäisi hyvinvointialueiden rahoitusta ja heikentäisi olennaisesti rahoituksen kykyä vastata väestön ikääntymisestä ja sairastavuuden kasvusta johtuviin todellisiin kustannuksiin.

Samalla määräaikaisen 0,2 prosenttiyksikön korotuksen poistaminen vuodesta 2028 lähtien lisää rahoituksen riittämättömyyttä entisestään. Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että nykyisessä tilanteessa rahoitusjärjestelmään ei tulisi tehdä muutoksia, jotka kasvattavat alueiden sopeutuspainetta ja vaarantavat lakisääteisten palvelujen saatavuuden ja laadun.

Keski-Suomen hyvinvointialue korostaa, että palvelutarpeen kasvu ja kustannusrakenne vaihtelevat alueittain merkittävästi. Harvaan asutuilla ja ikääntyvillä alueilla palvelutuotannon kustannukset ovat lähtökohtaisesti korkeammat muun muassa hajanaisesta palveluverkosta, maantieteellisistä olosuhteista ja työvoiman saatavuudesta johtuen. Kasvat alueet kykenevät puolestaan helpommin hyödyntämään mittakaavaetuja ja työvoiman parempaa saatavuutta. Näitä alueellisia eroja nykyinen rahoitusmalli ei huomioi riittävästi, minkä vuoksi palvelutarpeen kasvun leikkaaminen kohdistuu erityisen raskaasti jo ennestään alikompensoituihin alueisiin.

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

Palvelutarvemallin päivitykset

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää myönteisenä sitä, ettei palvelutarvemalliin esitetä merkittäviä uusia laajennuksia tai diagnoosipointintojen laajentamista muihin ammattiryhmiin. Tietopohjan laadun ja vertailukelpoisuuden tulee olla riittävällä tasolla ennen mallin laajentamista. Hyvinvointialue pitää erityisen tärkeänä esityksen täsmennystä, jonka mukaan yksityisten palveluntuottajien diagnoosit huomioitaisiin vain siltä osin kuin kyse on hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvista palveluista, kuten ostopalveluista ja palvelusetelituotannosta. Tämä vastaa rahoitusmallin alkuperäistä tarkoitusta ja parantaa laskennan oikeudenmukaisuutta.

Nykyisessä laajuudessaan yksityisen terveydenhuollon diagnoositietojen huomioiminen on johtanut rahoituksen vääristymiseen alueiden välillä. Alueet, joissa yksityistä palvelutuotantoa käytetään runsaasti, ovat hyötäneet mallista perusteettomasti. Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että tällaiset diagnoositiedot tulee poistaa rahoitusmallista siltä osin kuin ne eivät liity hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen. Rahoituslain 1 §:n mukaan rahoituslakia sovelletaan valtion rahoituksen myöntämiseen hyvinvointialueesta annetussa laissa (611/2021) tarkoitettujen hyvinvointialueiden järjestämisvastuulle kuuluvien tehtävien kustannusten kattamiseen.

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää myönteisenä myös sitä, että pitkäaikaisdiagnoosien poimintaan esitetystä muutoksesta kahden viimeisimmän vuoden tietojen osalta on luovuttu. Esitetyn muutoksen tavoite siitä, että muutoksella olisi saatu vakautettua tarvemallia ei näyttänyt päivitettyjen vaikutusarvioiden perusteella toteutuvan. Muutoksella olisi ollut suuria vuosikohtaisia vaikutuksia aluekohtaiseen rahoitukseen. Vaikutusarvioinnin perusteella voidaan arvioida, että erot eivät kuvaa todellisia eroja palvelutarpeessa vaan ennemminkin tietojärjestelmistä ja kirjaamiskäytännöistä johtuvia eroja ja tietopohjan puutteellista laatua.

Tietopohjan laadun turvaamiseen liittyvät muutokset

Keski-Suomen hyvinvointialue pitää tärkeänä myös tietopohjan laadun varmistamista koskevien säännösten kehittämistä. THL:n tehtävän täsmentäminen rekisteritietojen laadun tarkistamisessa sekä valtiovarainministeriön mahdollisuus korjata selviä virheitä ovat perusteltuja tavoitteita. Esitysluonnos jää kuitenkin tältä osin liian yleiselle tasolle. Hyvinvointialue katsoo, että tietojen keruusta, ohjeistuksesta, tietojärjestelmien velvoitteista sekä valvonnasta tulee säätää nykyistä tarkemmin ja yhdenmukaisemmin.

Keski-Suomen hyvinvointialue on aiemmissa lausunnoissaan tuonut esiin, että hallituksen esitysluonnoksessa ongelmalista oli esitetty merkittävän virheen määritelmä. Myönteistä on, että esityksen perusteluja on tältä osin täydennetty ja tarkennettu.

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

Muutosesitysten perusteluissa todetaan, että lähtökohtaisesti virheen korjaamisen johdosta muutos voitaisiin tehdä kulloinkin valmistelussa olevan vuoden rahoituslaskelmiin, mutta myös kuluvan vuoden rahoituspäätökseen. Keski-Suomen hyvinvointialueen näkemys on, että virheen korjaamisen mahdollisuutta ei tulisi rajata vain valmistelussa olevan tai kuluvan vuoden rahoituksen korjaamiseen vaan merkittävien virheiden korjaaminen tulisi olla mahdollista kaikissa tapauksissa.

Siirtymätasauksiin kohdistuvat säästöt

Keski-Suomen hyvinvointialue suhtautuu erittäin kriittisesti myös siirtymätasauksiin kohdistuviin säästöihin ja siirtymätasauksen porrastuksen kiristämiseen. Siirtymätasauksen alkuperäinen tarkoitus on ollut turvata hallittu ja ennakoitava siirtymä uuteen rahoitusjärjestelmään tilanteessa, jossa alueiden lähtökohdat poikkesivat merkittävästi toisistaan. Kesken siirtymäkauden tehtävät kiristykset heikentävät järjestelmän ennakoitavuutta ja vaikeuttavat pitkäjänteistä talouden suunnittelua.

Rahoituksen vähimmäiskasvua turvaava tasaus

Hallituksen esitykseen lisättiin viime vaiheessa esitys uudesta tasausmallista. Sinänsä esityksen tarkoitus on kannatettava, mutta tarkastelua tulisi tehdä laajemmin kuin vain vertaamalla tulevien vuosien rahoituksen kasvuprosenttia keskimääräiseen.

Keski-Suomen hyvinvointialue haluaa tuoda esiin, että yksin rahoituksen prosentuaalinen kasvu ei riitä varmistamaan yksittäisen alueen edellytyksiä järjestää palvelut väestölleen – etenkin kun tarkastelua tehdään ainoastaan tulevien vuosien rahoituksen osalta eikä huomioida hyvinvointialueiden ensimmäisten toimintavuosien rahoitusta. Niillä alueilla, joilla rahoituksen alijäämäisyys ensimmäisinä vuosina on aiheuttanut merkittävät alijäämät, joudutaan seuraavina vuosina käyttämään merkittävä osa rahoituksen vuotuisesta kasvusta kertyneiden alijäämien kattamiseen eikä rahoituksen kasvua pystytä kohdentamaan palvelutarpeen tai kustannustason muutoksen rahoittamiseen, joihin se on rahoitusmallissa tarkoitettu. Rahoituksen vajeen vaikutus siten kertaantuu myös tuleville vuosille. Palvelujen järjestämiseen käytettävissä olevan rahoituksen minimikasvun varmistamiseksi esitetty malli ei ole siten riittävä vaan samaan aikaan tulisi tarkastella alueiden alijäämien kattamisvelvollisuutta. Keski-Suomen hyvinvointialueen näkemyksen mukaan toimivampi malli sen varmistamiseen, että rahoituksen taso ei vaaranna edellytyksiä palvelujen järjestämiseen, olisi kohdentaa rahoituksen jälkikäteistarkastusta enemmän niille alueille, joissa rahoituksen vaje hyvinvointialueille siirtyneisiin kustannuksiin nähden on ollut suurin.

Asiantuntijalausunto hallintovaliokunnalle
Keski-Suomen hyvinvointialue

Muut huomiot

Nykyisessä taloudellisessa tilanteessa hyvinvointialueisiin kohdistuu useita samanaikaisia rahoitusleikkauksia. Vuoden 2027 rahoitusta heikentää rahoituslainsäädännön mukainen jälkikäteistarkistus, joka perustuu vuoden 2025 valtakunnallisesti ylijäämäiseen taloustilanteeseen. Myös julkisen talouden suunnitelman mukaiset tehtävämuutokset leikkaavat alueiden rahoitusta ja epävarmaa on, kuinka hyvin arvioidut rahoitusleikkausten määrät vastaavat muutosten todellisia kuluvaikutuksia tai maksukertymien lisäystä. Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo, että kokonaisvaikutukset alueiden mahdollisuuksiin järjestää lakisääteiset palvelut ovat merkittävät.

Keski-Suomen hyvinvointialue katsoo lisäksi, että rahoituslainsäädäntöön tulisi tehdä myös muita tarkennuksia. Rahoituksen jälkikäteistarkistuksen tulisi kohdentua nykyistä paremmin niille alueille, joiden yleiskatteinen rahoitus ei ole vastannut todellisia kustannuksia. Hyvinvointialueille tulisi myös antaa mahdollisuus täydentää puuttuvia diagnoositietoja yhteisesti sovittujen sääntöjen mukaisesti takautuvasti vuodesta 2019 alkaen. Potilastietojärjestelmien toimitustavat tulisi yhtenäistää valtakunnallisesti yhteistyössä THL:n kanssa ja sairastavuuden mittaamiseen tulisi kehittää nykyistä luotettavampia ja vertailukelpoisempia menetelmiä. Lisäksi tulisi määritellä täsmällisemmin, mitkä diagnoosit luetaan pitkäaikaisdiagnooseiksi. Keski-Suomen hyvinvointialueen tekemät ratkaisuehdotukset perusteluineen on kuvattu laajemmin hyvinvointialueen julkaisemassa muistiossa:

https://www.hyvaks.fi/sites/default/files/2026-02/Muistio_HYVINVOINTIALUEIDEN%20RAHOITUKSEEN%20VAIKUTTAVAT%20DIAGNOOSITIETOJEN%20PUUTTEET%20JA%20KORJAUSEHDOTUKSET.pdf

Keski-Suomen hyvinvointialue korostaa lopuksi, että hyvinvointialueiden perustehtävänä on turvata asukkaiden yhdenvertaiset sosiaali- ja terveyspalvelut. Rahoitusjärjestelmän tulee tukea tätä tavoitetta eikä lisätä alueiden välistä eriytymistä. Hallituksen esitykseen sisältyvät säästötoimet heikentävät hyvinvointialueiden mahdollisuuksia uudistaa palvelutuotantoaan ja turvata palvelujen saatavuus koko maassa.

Keski-Suomen hyvinvointialue

Aija Suntioinen, talousjohtaja
aija.suntioinen@hyvaks.fi
040 185 9985